

Večernik

Leto V. (XII.), šte. 194

Maribor, petek 28. avgusta 1931

»JUTRA«

Izhaja razun nedelje in praznikov vsak dan ob 16. uri
Račun pri poštnem ček, zav. v Ljubljani št. 11.409
Velja mesečno, prejelan v upravi ali po pošti 10 Din, dostavljen na dom pa 12 Din

Telefonski
Uredn. 2440 Uprava 2455

Uredništvo in uprava: Maribor, Aleksandrova cesta št. 13
Oglasi po tarifu
Oglase sprejema tudi oglasni oddelček »Jutra« v Ljubljani, Prešernova ulica št. 4

Francija in Italija

PRED OBNOVITVIJO POGAJANJ MED OBEMA VLADAMA ZA UREDITEV PEREČEGA VPRAŠANJA OBOROŽEVANJA NA MORJU.

PARIZ, 28. avgusta. Pred dnevi so poročali italijanski listi, da so se izboljšali pogoji za poset francoskega ministrskega predsednika Lavalu v Rimu, kjer naj bi se na konferenci z italijanskim ministrskim predsednikom Mussolinijem razpravljalo predvsem o mornariških vprašanjih in odnošjih med obema državama. Laval bi imel priti v Rim po zasedanju Sveta Društva narodov in po plenarni skupščini v Ženevi koncem meseca septembra.

V nasprotju s tem stališčem pa naglašajo tukajšnji politični krogi, da je smatrali to pač bolj za željo italijanske vlade. Francoski vladi je namreč dobro znano, da je radi dogodkov v Nemčiji in Angliji stopilo vprašanje rešitve mornariškega problema med Francijo in Italijo močno v ozadje. Posvetovanja, ki so bila obnovljena pred štirimi tedni ter jim prisostvujejo obojestranski mornariški strokovnjaki, so čisto neobvezna in služijo predvsem razčiščenju položaja. Zadnja av-

dijenca italijanskega poslanika v Parizu, grofa Manzoniya pri Lavalu je čisto neupravičeno povzročila naziranje, da je predložila italijanska vlada nove predloge za ureditev pomorskega vprašanja med obema državama. Italija pač sedaj bolj resno proučuje razne francoske želje, toda vse vesti, da bi bile v tej stvari med obema vladama izmenjane kake note, so brez vsake podlage.

Tudi neka ameriška agentura je te dni poročala, da je francoska vlada izročila v Rimu novo noto z novimi predlogi. Kakor pa poroča sedaj »Matin«, je res le to, da sta italijanska mornariška izvedenca Massighi in Rocco pred nekaj tedni obnovila pogajanja s francoskimi strokovnjaki, da bi končno morda vendarle se našla kaka podlaga za kompromis. Vendar pa tekom teh posvetovanj med obema strankama niso bili stavljeni dosedaj še nobeni novi predlogi in izmenjane tudi niso bile nobene nove note med obema vladama.

Šahovski turnir na Bledu

Danes je v turnirju prost dan. V večerajšnjem četrtem kolu sta imela naša favorita, velemojster dr. Vidmar in Vasja Pirc s'ab dan.

Bogoljubov je gladko odpravil Pircu, ki je že kmalu v začetku zašel v težaven položaj in se je zaman obupno branil. Svetovni prvah dr. Aljehin je igral z dr. Vidmarjem. Partija je bila prekinitvena, vendar pa je Aljehinova zmaga že gotova stvar.

Tudi genialni Niemovič je doživel včeraj vnovič razočaranje in svoj drugi poraz na Bledu. Imel je sicer boljšo pozicijo, napravil pa je v časovni stiski nekaj slabih potez, kar je njegov nasprotnik, mladi Kashdan, spretno izrabil in ga končno tudi premagal.

Švedski prvak Stoltz je z elegantno igro porazil Tartakowja.

V spopadu med našima mojstroma Kostićem in Astalošem je bila sreča naklonjena prvemu, čeprav bi Astaloš lahko izsilil remis.

Partiji Maroczy-Colle in Spielmann-Flohr sta končali remis.

Stnaje po IV. kolu: Kashdan 3, dr. Aljehin 2 in pol (1), Bogoljubov, Kostić in Spielmann 2 in pol, dr. Vidmar 2 (1), Maroczy in Stoltz 2, Niemovič, Astaloš, Pirc in Flohr 1 in pol, dr. Tartakow in Colle 1.

Izboljšanje našega železniskega prometa

BEOGRAD, 28. avgusta. Dosedaj zbrani podatki kažejo, da razpolagajo naše železnice z vozovnim parkom, ki bo zadostoval za redni razvoj prometa. Od 1. avgusta do danes so naše železnice porabile skupno zaprtih in odprtih normalnih vozov 101.299, dočim se jih je lani v istem času uporabilo 95.528. Povrh pa imajo železnice še razpoložljivih 13.649, dočim jih je bilo lani v istem času 8387. Ta položaj je vsekakor ugoden, ker lahko železnice vkljub večji potrebi zadoste vsem

dekaneških Grkov doslej že nad polovico izselilo na Grško.

Letošnji kongres narodnih manjšin bo torej vsekakor zanimiv.

zahtevam, in je rezultat mer, ki jih je povzročila železniška uprava v smeri hitreše cirkulacije za izvoz potrebnih vagonov.

Gigantski letalski manevri v Italiji

RIM, 28. avgusta. Včeraj so se pričeli veliki manevri italijanskega zračnega brodograja in sicer v obsegu, kakršni za Italijo še ni videla. Kralj in Mussolini sta prispejala v Spezio ter prisostvovala nočnemu napadu bojnih letal na vojno pristanišče. V boju je sodelovalo skoro tisoč letal vseh vrst. Bombardiranje je bilo markirano z metanjem petard in svetilnih raket. Razen tega so metala letala letake za prebivalstvo, ki opisujejo in pojasnjujejo Italijanom vse grozote in strahote letalske vojne ter pravijo: Italijanski narod hoče in tudi ljubi mir, toda že tisočletja uči pamet, da je treba biti za vojno dobro oborožen. Ne pozabimo, da je mogoče letalski napad sovražnika zavrniti in zadržati le tedaj, ako s... v zraku močni in ako ima močno letalsko brodograje.

OTVORITEV ZAGREBSKEGA ZBORA.

BEOGRAD, 28. avgusta. Zagrebški velesela bo jutri 29. t. m. otvoril imenom kraljevske vlade minister za socialno politiko in narodno zdravje dr. Marko Kostrenčić. Do včeraj je bilo prijavljenih 668 razstavljalcev, od teh 496 iz naše države, ostali pa iz 11 evropskih držav in iz Amerike.

KJE JE »NAUTILUS«?

OSLO, 28. avgusta. Po najnovejših poročilih se nahaja Wilkinsova podmornica »Nautilus« sedaj približno 600 km od Severnega tečaja. Morje je silno nemirno, vendar hoče Hubert Wilkins kljub temu izvesti svoj načrt za vsako ceno.

BEOGRAD, 28. avgusta. Zavod za pospeševanje zunanje trgovine objavlja, da je poset jugoslovenskih gospodarskih krogov na praškem veleselju iz tehničnih razlogov odgođen na nedoločen čas. O tem so obveščene vse gospodarske organizacije v državi in češkoslovaško-jugoslovenska trgovska zbornica v Pragi.

Ljubljanski veleseljem
„Ljubljana v jeseni“
„Kraljev dan“
29. VIII. - 9. IX. 1931

Posebne razstave: Tujski promet, razstava slovenskih mest, Kmetijstvo (mlekarstvo in sirsarstvo, jajca, čebelarstvo, vinarstvo, zelenjadarstvo, perutnina, kuncji, kmetijski stroji), Higijena. Novodobno gospodinjstvo. Pohištvo — stanovanjska in hotelska oprema. Industrijski in obrtni oddelek.

Za časa veleselja velike slavnosti »Kraljev teden«. Operne in dramske predstave na prostem, glasbeni festivali i. t. d. 2424

Legitimacije po Din 30.— prodajajo denarni zavodi, železniške postaje, trgovske organizacije, biljetarne »Putnika«, veleseljski urad.

50 popust na železnicah. Razstavišče obsega 40.000 m². 10 razstavnih zgradb. Stanovanja preskrbljena!

Domače vesti

Izvoz jabolk.

Cele procesije voz jabolk se vrstijo pred poljčanskim kolodvorom. Vsak dan nalože po več vagonov. Cene so kg po 1,25 Din, 1 Din in celo po 0,75 Din. Največ jih pripelje o iz Vrholj, Sv. Ane in še iz raznih drugih krajev.

Društvo za zdravstveno zaščito otrok in mladine v Mariboru izreka tem potom Rotary Clubu v Mariboru najsrečnejšo zahvalo za darovanih Din 2000, katere mu je naklonil v proslavo desetletnice vladanja Njegovega Veličanstva kralja Aleksandra.

Dva tatinska fantalina.

Snoči sta se oglasila pri trgovcu in spediterju Ivanu Slugi dva 15 od 16 let stara fantalina, ki sta ponujala v prodajo več kosov medenine, približno do 50 kg. Trgovec je odklonil nakup in ko je hotel pozvati policijo, sta fanta izginila. Svoji težki plen sta potem iz strahu pred zasledovanjem vrgla v obcestni jarek na mestu, kjer se od Tržaške ceste odcepi Masarykova cesta. Službujoči stražnik je našel robo zaplenil in ugotovil, da gre za večjo količino medenih kljuk od železniških vagonov. Preiskava bo dognala, odkod izvira plen in ali dečka nista samo pomagata.

Nezgoda kolesarja.

Davi ob pol 7. se je vozil čez državni most proti Glavnemu trgu gluhonemi slikar Franc Puncuh iz Rač. Ko se je za hip ozrl, mu je kolo spodrsnilo, pri čemur je s kolesom vred padel. Kolo je prišlo pod prazen voz, ki je privozil tik za kolesarjem, in je bilo pri tem nekoliko poškodovano. Kolesar pa je dobil nekaj prask po desni roki in levem lehtu.

Obteke in čevlje je kradel.

Sinoči je bil aretirán 34letni Jos. Fegeš, delavec, doma iz Nedelišča pri Čakovcu, ki je bil osumljen, da je pred tremi tedni ukradel žensko obleko, vredno 130 Din, izpred trgovine Marije Lah v Vetrinjski ulici. Tatvino je takoj priznal, povrh pa še, da je pred mesecem dni izpred trgovine Gnušek na Glavnem trgu ukradel 2 ženski obleki, izpred trgovine Žibret pa par čevljev. Vse ukradeno blago je naprej prodal neznanim osebam in denar zapravil. Policija sumi, da ima možakar na vesti še več tatvin, tudi koles. Preiskava se v tej smeri nadaljuje.

Vihotapljene kamenčke za vžigalnike je včeraj popoldne prodajala na Glavnem trgu Julijana V., ki jo je stražnik vzel pod svoje okrilje.

Kongres narodnih manjšin

Iz Ženeve javljajo, da se bo neposredno pred letošnjim zasedanjem Sveta Društva narodov, v dneh od 29. do 31. t. m., vršil tam sedmi kongres evropskih narodnih manjšin. Prvi tak kongres je bil 15. in 16. oktobra 1925. Od takrat se zbirajo zastopniki organiziranih evropskih narodnih manjšin vsako leto v Ženevi, tik pred zasedanjem Društva narodov, in razpravljajo tam v zvezi s perečimi političnimi problemi Evrope v vprašanih in problemih, ki globoko posegajo v interese narodnih manjšin. Že od prvga kongresa sem predsednikom kongresa stalno izvoljen dr. Josip Viftan kot zastopnik močne jugoslovenske manjšine v Italiji, ki bo predsedaval tuške letošnjemu kongresu.

Na letošnjem kongresu bo najvažnejša točka dnevnega reda obširno poročilo o položaju evropskih narodnih manjšin. To poročilo bo pozneje tiskano izročeno javnosti. Poročilo bo obsegalo strogo objektivne in avtentične podatke o položaju manjšin v vseh evropskih državah, tako da bodo i v Društvu narodov i v vsel svetovni javnosti končno vse podrobnosti poznane prilike in okolnosti, v kakoršnih žive narodne manjšine v Evropi.

Že na petem kongresu leta 1929. je bil storjen sklep, da se ti podatki naj podrobneje in najvestneje zberejo. Na šestem kongresu v minulem letu je bil materijal predložen, vendar še neurejen in v nekaterih pogledih nepopolen. Zato je lanski kongres sklenil, da naj poseben odbor ta materijal uredi, dopolni z morebitnimi novimi podatki in nato izroči v tisk. Na letošnjem kongresu bo to vprašanje stopilo v zaključni stadij.

Kongres bo imel tudi drugo važno nalogo: da razpravlja o rezultatih, ki jih je dala kulturna avtonomija, kakor jo že šest let uživalo narodne manjšine na Estonskem. Kongres narodnih manjšin se je od samega početka postavil na stališče, da mora vsaki narodni manjšini v vsaki državi biti zagotovljen svoboden razvoj nacionalne kulture, in da je pot, ki vodi k temu, kulturna avtonomija narodnih manjšin. Zato bo razprava o izkustvih, pridobljenih s kulturno avtonomijo narodnih manjšin na Estonskem zelo zanimiva, ker se bo obenem tudi razpravljalo o aplikaciji tega načina v drugih državah.

Kongres je že tudi pred leti zavzel stališče, odnosno si je usvojil načelo, da ima vsaka narodna manjšina absolutno pravico na kulturno zvezo in zajednico s svojim narodom, iz katerega izhaja, in z vsemi njegovimi deli. To je vprašanje organiziranih narodnih manjšin v Evropi na kulturnem polju. Tudi to vprašanje se bo na sedanjem kongresu še podrobneje in še bolj konkretno izoblikovalo v načelne sklepe.

Ker so tudi aktualni evropski problemi, zlasti tudi vprašanje razorožitve in varnosti v ozki zvezi s problemi narodnih manjšin, je popolnoma naravno, da so tudi ta vprašanja stavljena na dnevni red kongresa. Zanimivo je, da bosta letos prvič na kongresu sodelovali po svojih zastopnikih dve novi skupini narodnih manjšin: Slovaki iz Madžarske, ki so baš v tekočem letu iznašali težke obtožbe proti politiki Madžarske napram slovaški manjšini, ter Grki z Dodakaneza, ki težko trpe pod italijansko oblastjo, kar dokazuje zlasti dejstvo, da se je od 143.000 do-

Iz mojih spominov

RAZMAH SLOVENSKEGA GLEDALIŠČA DO VOJNE.

L 1912 je doseglo društvo svoj višek. Dne 11. februarja je gostovalo v Slov. Bistrici s »Chariejevo teto«, 24. marca v Ptujju z igro »Graščak in kmet«, 12. maja pa s celim ansambлом in godbo v Celovcu z »V znamenju križa«. Okrog 80 nas je bilo, ki smo se lepega jutra s posebnim vagonom odpeljali v Celovec in smelo trdim, da je bil to najlepši dan Dramatičnega društva, ki bo ostal vsem udeležencem vse življenje v najlepšem spominu. Na to predstavo ni prihitela samo Koroška, temveč tudi naši rojaki s Tirolskega. S posebnim parnikom smo se vozili po Vrbskem jezeru ter občudovali ta lepi, za nas danes žal izgubljeni del naše zemlje. Po predstavi je priredilo Glasbeno društvo, ki se je bilo tudi tam že ustanovilo, koncert, ki je potekal nad vse animirano. Pri tej priliki smo tudi zasnovali

Dramatično društvo za Celovec,

ki se pa vsled odhoda dr. Stanjka iz Celovca ni moglo osnovati, ker so mu nasprotovali zlasti klerikalni krogi, ki so imeli svojo Krščansko-socialno zvezo.

Tudi vodje koroških Slovencev dr. Brejc, Einspieler, Ehrlich itd. so se pri tej priliki pokazali s svojo odsotnostjo v drugi luči, o kateri pa rajše molčim.

To leto smo izgubili dve naši najboljši moči, g. Majerja in Josipa Stegnarja. Prvi je odšel 2. januarja 1913 v Gorico, kjer je pridno priredil predstave, drugi 10. aprila 1913 v Rottenmann kot upravitelj bolnice, ker za Slovence takrat na naših tleh ni bilo prostora, in so morali biti upravitelji Nemci.

To leto je društvo priredilo drugo znamenito igro »Ben Hur«, ki jo je obiskalo 1020 oseb ter je prinesla 927 K. vstopnine.

Tudi

dramatično šolo

smo osnovali pod vodstvom g. Boca. Pohajajo jo je 9 gojencev, ki so potem sami vprizorili burko »V civilu«.

Po potrditvi spremembe pravil se je osnovala 8. febr. 1913

podružnica Dramatičnega društva v Ptujju,

ki je pod spretnim vodstvom sedaj že pokojnega dr. Leva Brunčka takoj prvo leto vprizorila 12 predstav. V Gorici je po mojih navodilih snoval g. Majer dramatično društvo. Začel se je vsepovsod najlepši razmah.

Dne 6. januarja 1913 smo ustanovili v Ljubljani

Zvezo dramatičnih društev,

za katero sem bil leta 1912 izdelal pravila in jih predložil. Borili smo se pa z velikimi finančnimi težkočami, vendar bi bila zveza gotovo dosegla svoj namen, ako bi vojska ne bila prekinila vsakega kulturnega dela, kajti pridno smo zbirali material in organizirali delo po deželi.

Ker so začetkom leta 1913 odšli naši najboljši igralci Majer, Stegnar, Pajnhart, Jurovič, se je nahajalo društvo v precej težkem položaju, zlasti, ko Boc ni zmozel cele režije. Stopili smo torej v stik s Celjskim dramatičnim društvom, ki se je bilo med tem že ustanovilo, ter angažirali ljubljanskega igralca Antona Moleka kot režiserja za obe gledališči. Tako smo dobili vsaj eno moč, ki se je bavila izključno samo z gledališčem. Celo sezono 1913/14 se je pridno igralo. Vprizorili smo »Quo vadis«, »Pasijonske igre«, krona vsemu pa je bila

proslava 500letnice ustoličenja zadnjega koroškega vojvode,

Ob največjem navdušenju in ogromnem obisku se je vršila 19. jan. 1914 v Narodnem domu proslava petstoletnice, ki se je morala na občo zahtevo 10. maja ponoviti. S to proslavo smo pravzaprav dosegli višek. Vendar pa nas je stala ogromnega truda in denarja, kajti napraviti je bilo treba popolnoma nove kostume in kulise. Vprizorili smo Aškerčevega »Kneza Volkuna«, za katerega nam je dr. Schwab napravil napeve, in pa 5. dejanje »Tugomera«, ki je začetkom leta 1914 pasiral po slepem naključju v originalu cenzuro, dasiravno ga niti Ljubljana kljub skrajšanju in črtanju ni nikdar hotela dovoliti.

Proslava se je zaključila s krasno živo sliko »Slovenija«, ki je občinstvo naravnost presenetila. Pri tej živli sliki se mi

je nekaj pripetilo, kar bi bilo lahko postalo za mene pozneje usodepolno. Ko sem pripel gospej dr. Rosinovi, ki je predstavljala Slovenijo, trobojnico, sem obrnil, ne da bi opazil, trak narobe, tako da je imela srbsko trobojnico. Hvala bogu tega razen gospe Stegnarjeve, ki je pa molčala, nihče ni opazil.

Kako navdušenje je vladalo za to proslavo, kaže dejstvo, da so nas vsi večji odri vabili za oprizoritev, tako Celje, Ptuj, Slov. Bistrica, Gradec, Žalec, celo v Ljubljano smo nameravali iti, kar se pa ni moglo izvršiti, ker so gledališče popravičili. Gostovali smo torej v Ptujju 24. maja, oprizoritve drugod pa smo preložili na jesen, kar je pa preprečila vojna.

Med vojno Talijin hram — vojašnica.

Med vojno je društvo sicer še delovalo, toda predstav ni moglo prirediti, ker je vojaštvo takoj od početka zasedlo veliko dvorano Narodnega doma in napravilo iz Talijinega hrama vojaško vežbališče z odkritim namenom, da uniči krasno dvorano in stavbo, kar se je le deloma posrečilo. Ko sem prišel iz zapora, sem odstranil iz dvorane vse stole, divane, lestence, kulise itd. ter jih shranil v podstrešju, pozabil pa sem žalibog na kulise, ki so bile pod odrom, in so bile skero popolnoma uničene. Razun teh kulis smo skoraj vse rešili, žalibog pa so kljub temu miši in podgane, zlasti na divanih, napravile ogromno škodo.

Omenim naj še, da je društvo priredilo med vojsko takozvane »Cesarske slavnosti«, ki so bile pa vse kaj drugega, ko cesarske. Bila je to bolj profanacija tega naslova, na čegar račun smo zbijali šate, ter samo plašč, pod katerim smo skrivali namen, zbirati in družiti naše ljudi ter jih pripravljati na to, kar je moralo priti. Tudi koncerti v Mariboru, Slov. Bistrici, Sv. Arehu so bili na dnevnem redu. Nabralo se je za društvo toliko denarja, da so se poplačali vsi dolgovi in da je imelo društvo leta 1919 še čez 6700 kron denarja. To delo je vodil pokojni Voglar, ki je leta 1917 prevzel blaginštvo, prihodnje leto pa predsedstvo.

Vsa leta je bilo naše Dramatično društvo os, okoli katere se je sukala dramatična umetnost severne Slovenije. Zlagali smo s kostumi in igrami skoro vse odrede, ne izvzemši Ljubljane in Trsta, budili potom vsakoletnih enket kulturnih organizacij na Štajerskem zanimanje za dramatično umetnost, dajali nasvete glede stavb, novih odrov ter pridno vodili evidenco o delovanju posameznih društev. K vsaki predstavi so prihajali od zunaj odborniki društev, da vidijo, ali bi se dala ena ali druga igra na njihovem odru vprizoriti. Naše gledališče je bilo največje diletantsko gledališče in dvomim, da bi se še sploh kedaj komu posrečilo doseči z diletanti to, kar smo dosegli mi.

Po prevratu je bila igrača ustvariti redno Narodno gledališče, saj so bili dani vsi pogoji, ki smo jih mi tekmo 5letnega trdega dela zasigurali.

Med najdelavnejšimi diletanti so bili: Macun z gospo in hčerko Elo, Boc s hčerko, Planinšek z gospo, Pivko z gospo, Josip Stegnar, ga. Matekova, Novak Jakša, Majer Franc, gdč. Nada Pajnhartova, Jurovič, Pučnik, Vojteh, gdč. Pučnikova, gdč. Pirkmajerjeva, Gorjanc Zinka. Godbo so tvorili gg. Stegnar Srečko, Bureš Fran, Koudelka, Pitzman, Berdajs, Dobravc Ferdo. V društvu so delali Troha Karl, Pišek Franc, Poseb Ivan. Kostume: Stegnar Irma, ga. Majcen s hčerko. (Sledi.)

Na šahovskem turnirju za prvenstvo goslavije

v Banjaluki, ki je končal 25. t. m., je zavzel prvo mesto 21letni Trifunović iz Šibenika, drugo 18letni Nikola Pavlovič iz Banjaluke, tretje Ljudevit Gabrovšek iz Ljubljane, ki je bil nekaj časa favorit za prvo mesto, pa je imel smolo.

Obrtna nadaljevalna šola v Mariboru opozarja delodajalce in delodajalke ponovno na vpisovanje vajencev in vajenk, ki se vrši vsak dan dopoldne na mestnem načelstvu. Do dne 10. septembra t. l. mora biti delo zaključeno in bo moralo vodstvo šole napram zamudnikom podzveti zakonite mere, ker ni mogoče pouka začeti, dokler se ne bodo javili vsi učenci in učenke.

Mariborski in dneoni drobiž

† Armijski general Radislav Stanojlovič

Sinoči ob 18. je v splošni bolnici umrl 57letni armijski general Radislav Stanojlovič na akutnem vnetju možganskih vpen. Bil je že del časa na inspekcijskem potovanju po Sloveniji. Pred 4 dnevi je prišel tudi v Maribor na inspekcijo, od tod pa je šel pred 3 dnevi inspicirat pontonske čete v Ptujju, kjer je težko obolel, da so ga morali prepeljati v mariborsko bolnico. Truplo so iz bolnice prepeljali v vojašnico Kralja Petra, kjer je bilo danes ob 12. opelo, ob pol 1. pa je bilo truplo v sprevedu prepeljano na glavni kolodvor, odkoder so pokojnika s popoldanskim brzovlakom odpeljali v Beograd. Pokojnik je bil svoj čas poveljnik našega vazduhoplovstva. Slava njegovemu spominu!

Roparski umor na Pesniškem dvoru

Nocoj je bila na Pesniškem dvoru pri Jarenini umorjena in oropana posestnica Marija Gačnik. Za zločinci je orožništvo v Št. Lju uvedlo potrebne poizvedbe in je osumljenih več oseb. Dogodek je ne-le v okolici, ampak tudi v mestu izzval veliko pozornost. Podrobnosti do ure niso znane. Tudi mariborska orožniška postaja in mestna policija sta odposlali svoje organe na lice mesta.

Meščani!

Dne 29. in 30. avgusta proslavi reševalno in gasilno društvo v Mariboru 60letnico svojega plemenitega in nesebičnega dela. V znak priznanja bo mestna občina okrasila oba dneva svoja poslopja z državnimi zastavami. Vabim meščane, da store isto na svojih hišah. — Načelnik dr. Juvan.

Gasilske slavnosti v Mariboru.

V soboto 29. in v nedeljo 30. t. m. ima mariborsko Prostovoljno gasilno in reševalno društvo proslavo 60letnice svojega obstoja pod pokroviteljstvom župana g. dr. Al. Juvana. V soboto ob 20. bo v domu gas. društva na Koroški cesti slavnostni komerz, imenovanje častnih članov in predaja častnih znakov. V nedeljo 30. avg. bo ob 7.30 položitev venca na mestnem pokopališču na Pobrežju; ob 8.30 slavnostna maša v počastitev umrlih tovarišev, blagoslovitev nove Magirus-lestve in povorka; ob 10. v domu gasilnega društva odlikovanje zaslužnih tovarišev po starosti Jugoslov. gas. zveze, g. Jos. Turku; ob 11.50 skupna vaja na Slomškovem trgu (mestni stolp in stolnica), ob 12. banket v hotelu Orel, prirejen od mestne občine; ob 15. skupni izlet h gozdni veselici gasilnega društva v Studencih. Odhod z avtobusne postaje na Glavnem trgu.

Lastovke se zbirajo...

Na brzovajnih drogih se »mobilizirajo« in živahno debatirajo o načrtu svojega potovanja na jug. Kdo razume njih govornico? Morda obujajo lepe spomine, morda pa se bojijo dolge poti čez deželo, kjer jim nastavljajo mreže...? Sicer pa ni dolgo do male maše, ki za sukno vpraša in lastovke od nas beže. Pa na svideenje, srečnosne prijateljice, drugo — spomlad!

Nova streljačka družina na meji.

Sv. Duh na Ostrem vrhu, ki leži tik ob avstrijski meji, si poleg močne sokolske čete ustanavlja na inicijativo mariborskega odbora streljačko družino, za katero vlada veliko zanimanje. Priprave vodi šol. upravitelj g. Joško Kržižnič in se slavnostna ustanovitev izvrši v nedeljo 30. t. m. ob navzočnosti zastopnikov mariborske centrale in oblasti. Planinci, ki radi obiskujejo mejo, se udeležijo te slavnosti naših mejašev v večjem številu.

Prijatelji obmejnih planin

se vabijo k ustanovitvi nove strelske družine pri Sv. Duhu na Ostrem vrhu jutri v nedeljo 30. avgusta. Odhod z jutranjim vlakom do Fale. Posetimo brate na braniku naše severne meje!

Kežarjev večer

v proslavo 60letnice g. Ivana Kežarja priredi s sodelovanjem mariborskih narodnih društev v sredini septembra Dramatično društvo v Mariboru.

Dva odlična znanstvenika v našem mestu.

V zadnjih dneh sta obiskala naš muzej dva znamenita domača znanstvenika: dne 22. t. m. dr. Balduin Saria, profesor arheologije na ljubljanskem vseučilišču, dne 26. t. m. pa dr. Mih. Abranič, ravnatelj državnega muzeja v Splitu. Oba gosta sta si v spremstvu odbornikov Muzejskega društva gg. prof. F. Baša, E. Baumgartnerja in dr. Vl. Travnerja z velikim zanimanjem ogledala bogate in lepe zbirke našega muzeja in se pohvalno izrazila, da je muzej sedaj strokovno urejen. Ugotoviti pa sta morala, da prostori ne odgovarjajo muzejskim svrham in da je skrajni čas, da dobi naš muzej nov in primeren dom. Če se bo uresničila enkrat ta želja, je pričakovati, da bodo naši in tuji znanstveniki še z večjo vnemo proučevali bogate zaklade, ki jih hrani naš muzej. To pa bi bilo našemu mestu le v korist in v ponos.

Štiridnevni tečaj Pedagoške centrale v Mariboru

je bil včeraj zaključen ob nezmanjšanem zanimanju učiteljstva. Dopoldne je predavala dr. Štefanija Winterjeva o individualni psihologiji in o pogreških zlasti v spolni vzgoji, popoldne pa je strok. učitelj Franc Martinc iz Maribora na primerih iz svoje šolske prakse ilustriral uplive okolice na značaj otroka. Tečaj je zaključil predsednik Osterc, ki je izjavil, da je predavateljev izvajal zaključke, ki pridejo v poštev za naše prilike. Tečaj je pokazal veliki interes za reformo šolstva in si je Pedagoška centrala stekla s prireditvijo nedvomno veliko zaslug. **Savezna streljačka družina Hotinja** vas priredi v nedeljo, dne 30. avgusta nagradno tekmo. Vabijo se vse strelske družine, da se tekme polnoštevilno udeležijo s puškami. Bife na streljišču. Po tekmi razdelitev nagrad.

Smrtna kosa.

V Zg. Radvanju št. 9 je umrl davi posestnik Ivan Kolman, star 72 let. Pogreb bo v nedeljo ob 17. na radvanjskem pokopališču.

Še nekaj pojasnil o potnih listih.

Mestna policija je prejela ministrsko odredbo, v smislu katere sme stare potne liste podaljšati še za 3 mesece, ako jih imetniki prineso pred 1. sept. Kdor želi dobiti nov potni list, mora prineseti krstni list in domovnico, 2 slike, 20 Din za knjižico, 18 Din za kolke in 1.50 Din za tiskovino. Posebej se opozarjajo vsi oni, ki prosijo za potne liste na Madžarsko, da morajo vse takšne prošnje biti poslane na bansko upravo, zato je potrebno, da se pravočasno vložijo.

S kolesom v Dravo!

Včeraj popoldan se je po Kežarjevi ulici pripeljal približno 20 let star mladenič. Na ostrem ovinku pred Meljskim brodom je zavil v ulico »Ob brodu«, pri tem pa je prišel preblizu pobočja pred mestno klavnico. Ker tamkaj ni prepotrebne ograje, se je zaletel naravnost med ribiče, ki so bili radi nenapovedanega »obiska« nemalo presenečeni. Fant je s kolesom vred padel v vodo, iz katere se je izvlekel s pomočjo ribičev. Odnesel je le manjše praske.

Kmetijska razstava na ljubljanskem velesejmu.

Od 29. avgusta do 9. septembra, ko bo na ljubljanskem velesejmu velika razstava tujskega prometa v Dravski banovini, te izredno važne prireditve našega občega gospodarstva, se hoče ob tej priliki pokazati tudi nekatere najvažnejše kmetijske panoge, ki so s tujskim prometom tesno v zvezi. Prireditve imajo namen, ne samo tujcem, temveč tudi predvsem našim kmetijskim gospodarjem pokazati, kako smo napredovali in se moramo z največjo vnemo poprijeti, da bomo v tej težki gospodarski krizi naše pridelke lažje spravili v denar in tako izboljšali težavno gospodarsko stanje. Program kmetijskega oddelka je: Vinska razstava, mlekarstva in sirarska razstava, čebelarstva razstava, razstava zelenjave, razstava perutnine in kuncev in razstava kmetijskih strojev in gospodarskega orodja.

Tomboła na Pobrežju

je morala zaradi slabega vremena preloženo nedeljo izostati. Vršila se bo v nedeljo, dne 30. t. m. ob isti uri.

Brezmotorno letalo v Mariboru

Nekako pred dvema mesecema je bilo, ko sta se dva mlada akademika-Mariborčana tiho spravila na ogromno delo — zgraditev brezmotornega letala. Dan za dnem sta neumorno delala, prežeta z lepimi idejami, da se ustvari tudi pri nas plemeniti sport, brezmotorno letanje. Ko so prijatelji in znanci, sprva zelo skeptični, videli, kako delo napreduje, so postali tudi oni pozorni in kaj kmalu se je priključila obema inicijatorjema mala četica idealistov, ki so prispevali vsak po svojih močeh k ogromnemu delu. Sestavila se je letalska skupina, zbrali so se sami mladi fantje, polni veselja do dela. Mariborski Aeroklub je z velikim razumevanjem prevzel pokroviteljstvo ter velikodušno priskočil na pomoč z gmotnimi sredstvi. Skupina je dobila končno ime »Akademska letalska skupina Aerokluba v Mariboru« ter sestavila pravila, povzeta po sličnih organizacijah v inozemstvu.

Delo je hitro napredovalo; danes stoji pred nami popolnoma dovršeno ogrodje letala. Treba je le še platnene prevlake; tem je delo v delavnici završeno in pričnejo se poskusi letanja na terenu. Tam se začne šele pravo letalsko življenje po vzoru letalskih grup drugih držav, pri katerih je brezmotorno letanje že visoko razvito (Nemčija, Amerika, Anglija, Rusija itd.). Na terenu za vežbanje se postavijo šotori in platnen hangar za letalo. Ko je to vse opravljeno, se more pričeti s poskusi.

Tehnika letanja samega obstoja v spretnem izrabljanju zračnih struj, ki se tvorijo vedno na privetni strani hrbov, kjer nastaja takozvani gornjak (Aufwind),

ki je za drsalno letanje ugoden, za jadralno pa neobhodno potreben.

Ko se izbere primeren teren in določi smer vetra, se more potegniti letalo iz hangarja.

Letalo samo je podprt visok enokrovnik z mrežnim trupom in prostim pilotskim sedežem. Odgovarja približno »Vajenčku« letalske grupe Rhön-Rossitten v Nemčiji, vendar ima nekatere izpremembe v konstrukciji. Vendar je naša »Kobilica« izbrana za teren v Slovenskih goricah; obremenitev kril je prirejena za manjše vetrovne brzine (znaša 9,80 kg/m²).

Razpetina pri današnjih brezmotornih letalih variira praviloma med 8 in 21 m; naše letalo ima razpetino 10 m, globino krila 1,60 m z aerodinamičnim profilom Göttingen 358. Drsalno razmerje (razmerje med zračnim uporom in vzgonom) znaša 1:11; to znači, da more aparat n. pr. pri 1000 m višine v pravilni legi drseti 11×1000 m = 11 km daleč brez motornega pogona (tudi brez vetra). Razmerje krilnih stranic je 1:6,2; površina kril 15,85 m², teža ogrodja 70 kg. Največja drsalna brzina je 12,50 m/sek., to je ca. 45 km na uro; brzina padanja pa je 1,25 m/sek.

Kar se tiče terena, imajo Slovenske gorice idealne meteorološke prilike in stalne zračne struje, prikladne za jadralno letanje. Baš na tem terenu moremo že v najbližji bodočnosti pričakovati velikega razmaha v brezmotornem letanju, ki si bo pri nas brez dvoma pridobilo mnogo pristašev.

Brezmotorno letalo bo razstavljeno v soboto od 16. do 20. ure in v nedeljo od 8. do 12. in od 14. do 20. ure.

Otrok mora čitati, a pazite, kaj!

Tudi v najkulturnejših deželah polagajo starši vse premalo pažnje na to, ali začnejo njihovi otroci pravočasno čitati in če čitajo, ali je to čtivo dobro in koristno. Tudi pri nas je tako. Roditelji moralo vedeti, kolikšno vrednost ima knjiga. Če v svojem detinjstvu sami niso imeli prilike, da bi čitali ali pa knjige niso marali, morajo vsaj svoji deci omogočiti tudi v tem pogledu izpopolnjevanje v splošni naobrazbi, oplemenitvi duše in približevanju k vzvišenim življenjskim idealom.

Otrok mora čitati. Prvi razlog: da se nauči pravopisa, da vidi svoj jezik v celoti, da se seznanja z njegovimi lepotami in se pozneje v praktičnem življenju s tem okoristi. Znano je, da lahko postane — že v osnovni šoli — pri mnogih otrocih čitanje prava strast. Pri tem pa je treba paziti, da otrok ne čita brez kontrole, brez gotove izbire dobrih, poučnih in koristnih knjig.

Najtežje grešijo oni roditelji, ki svojo deco karajo, ali celo pretepajo radi čitanja! To je v resnici nečloveško; nekateri starši gledajo pri tem na praktične strani življenja in pravijo, da porabi otrok razsvetljavo, da bi se lahko medtem učil ali delal kaj koristnejšega, itd. Ni koristnejšega posla kakor je čitanje poleg rednega učenja. Zato silno grešijo oni stariši, ki branijo svoji deci čitanje, ter kažejo s tem, da so sami veliki nevedneži in protivniki kulturnega napredka.

Oni otroci, na katere knjiga ne vpliva, kateri ne ljubijo knjige, se morajo čitanju privaditi. To je dolžnost matere, ki lahko vzbudi z dobro voljo, lepimi besedami in izbiro zanimivih ter lepih knjig radovednost še pri najbolj ravnodušnem otroku. Lepa in dobra knjiga lahko napravi čuda v tem pogledu. Knjiga ne sme biti tuja nobenemu otroku, ki mora stalno, sistematski čitati.

Čtivo je izbrati primerno razvojni dobi, starosti, otrokovi zmožnosti doučevanja, temperamentu in potrpežljivosti. Za živahno deco, ki se raje igra nego čita, je potrebno lahko, interesantno čtivo, ki bo pritegnilo njegovo zanimanje. Dve ali tri takšne knjige in otrok bo spontano vzljubil knjigo, postal bo navdušen pristaš čitanja že v sami mladosti.

Nikakor pa ni potrebno prisiliti deco k čitanju tega, kar jih ne interesira ali, če ne morejo čitati. Že v ljudski šoli lahko

utrdijo starši poedina nagnenja svojih otrok, ljubezen napram gotovim stvarim in interesiranje za gotove pojave. Zato naj izberejo knjige za svojo deco. Po prvem čitanju bo mati takoj opazila, kaj zanima njeno dete.

Mati mora skrbeti, da otrok čita. Ta posej ne bo težak, ker je otrok itak že po svoji naravi radoveden, hoče vse vedeti. Na lep, privlačen način se mu mora razložiti, da bo našel v knjigi odgovor na mnoga svoja vprašanja, ki ga tako silno zanimajo, na katere pa mati ne more ali nima časa odgovarjati.

Matere, poučujte svojo deco in vzgajajte jih že zgodaj v duhu prijateljstva do lepih in dobrih knjig!

Kako čuvajo prirodne lepote na Poljskem

Tudi na Poljskem delajo na vse kriplje, da bi zaščitili v različnih krajih področja, kjer je priroda takorekoč še v deviškem stanju. Na čelu odbora za zaščito naravnih lepote stoji profesor Adam Wodzick. Ta odbor je dal zaščititi s pomočjo države že precejšnje število nacionalnih parkov. S sodelovanjem tatarskega društva in odbora v Pieninah je bil ustanovljen en park na tatarskem področju, drugi pa nedaleč od tega na Czarni vodi. V prvem gojijo celo vrsto zelo redkih rastlin, katerih ni nikjer drugje na svetu, v drugem pa čuvajo najstarejšo prašumo na Poljskem. Tretji veliki nacionalni park so stvorili tudi v Tatri, baš na češkoslovaški meji. Ta nacionalni park je pod skupno poljsko-češkoslovaško upravo. Do osnovanja tega parka je prišlo l. 1924., ko je morala odstopiti Poljska na podlagi poslaniškega sveta Jaworzyna Češkoslovaški. Takrat sta predlagala poljska delegata Goetel in Romaniszun, naj bi se uredil na tem področju skupen nacionalni park, ki bi bil pristopen brez vsakršnih omejitev turistom obeh dežel. Med poljsko in češkoslovaško vlado je bil takoj sklenjen sporazum in tako je danes ta park eden izmed najlepših po prirodnih lepota, poleg tega pa tudi po prijateljskem sporazumu dveh bratskih narodov. Tatarska družba je odkupila velik del parka od posameznih občin, ostanek pa kmetijska družba. Ta nacionalni park ima površino 386 hektarjev. Razven tega je nacionalni park tudi ob bregovih reke Swiata krzuz, kjer so prostrane nižine. Naivečil nacionalni park

na Poljskem je Bialowiczka prašuma, s površino 4600 hektarjev. V Pomorjanski in Veliki Poljski še ta pokret ni napredoval. Tu skrbijo v glavnem za ohranjanje tipičnih prirodnih lepote na manjših prostorih in za reševanje redkih vrst rastlin, ki pa še niso popolnoma izumrle. Tipičen je nek mali nacionalni park v Pomorjanski blizu Mukozaykijskega jezera, kjer čuvajo na površini 18 hektarjev 5000 lepih tis. V Veliki Poljski pri Orzachovem je majhen nacionalni park, kjer gojijo tudi neko originalno vrsto dreves.

Res lepa skrb za ohranitev posebnosti in prirodnih lepote v deželi!

Prvi ženski toreador

Mehika ima sedaj prvega ženskega toreadorja, ki ga imenujejo La Cordobessita, pravo ime pa ji je Maria de Jesus Alquin-Garcia. Sedemnajst let je stara. Časopisi pišejo, da ima divne temne oči, krasne bele zobe in vitko telo. Odločila se je, da hoče v baš tem »ženskem« sportu nadkriliti svoje moške tovariše, namreč, da bo pobila po arenah več bikov, nego katerikoli moški. Dosedaj, se hvali ta mladenka, da je pobila 76 bikov, izpod nje pa so ubili biki že 11 konjev. (Bog žegnaj moškemu, ki bo dobil to rahločutno deklet!). Karjera tega ženskega toreadorja se je pričela že v rani mladosti. Njen oče je bil skozi dvajset let glasovit bikoborec. Njegova hčerka je že od malih nog imela priliko opazovati vse pripetljaje v borbah z biki. Komaj trinajst let je bila stara, ko je nastopila prvič javno v areni. Od takrat je imela že preko dvesto borb. Dosedaj so jo smatrali šele za amaterko in se zato ni smela boriti z biki, ki imajo ostre rogove, ampak z onimi, ki imajo tope. Šele kot profesionalka se je smela spoprijeti tudi s temi nevarnimi biki. Kakor je izjavila mornarjem, ne pozna strahu. V prostem času, ko namreč ne kolje bikov, zahaja v kino in strastno čita romane. Novinarji pa so odkrili celo to njeno tajnost, da ima na dnu svojega potovalnega kovčka sliko izredno lepega španskega banderillerosa, s katerim je bila nekoč zaročena. Ker niso izdati, zakaj se je zaročena razdrla, bi lahko človek mislil, da se je gospod banderillo zbal takšne ženske. Zelo rada ima lepe obleke in mnogo denarja! Pripravljena je celo vzljubiti moškega, ali samo v slučaju, ako se ne bo vmešaval na potu njenih sanj, da bi postala svetovno znamenita toreadorka. —

Radio — življenska potrebščina — na Danskem.

Znano je, da spadajo Danska, Švedska in Norveška med dežele, kjer je radio najbolj razširjen. Na 1000 prebivalcev odpade tam več prijavljenih aparatov, nego v katerikoli drugi evropski deželi. Vendar pa je tam še mnogo tudi neprijavljenih sprejemalcev. V poedinih predelih Danske je okrog 10 odstotkov neprijavljenih poslušalcev in je morala danska vlada pred kratkim izterjati od takšnih poslušalcev okrog 150 tisoč dinarjev globe. Policija ima prav pogosto posla s takšnimi nepoštevanimi poslušalci. Zanimiva je ena izmed več nedavno izdanih naredb, ki karakterizira visoko mišljenje danskih oblasti o kulturni vrednosti in potrebi radiofonije. Po tej odredbi spada namreč radio-aparat med predmete, ki se ne smejo zapleniti, ker se smatra radio na Danskem kot življenska potrebščina.

Velika češkoslovaška radio-stanica

s silo 60 kilovatov (ki jo bodo ojačili na 120 kilovatov) je popolnoma gotova in bo kmalu prevzela emisije iz praškega studija namesto dosedanje praške stanice. Nedavno pa je bil ojačan tudi Radio Brno od 2,5 na 35 kilovatov. Češkoslovaška razpolaga torej z izvanredno radiofonsko organizacijo, za katero je lahko zavida tudi večje zemlje.

Srečke za IV. razred 21. kola državne razredne loterije so že prispelo v upravo »Jutra« in »Večernika« v Mariboru! Cenil igralci se naprošajo, da jih pravočasno zamenjajo, ker se bo vršilo zrehanje že 4. septembra.

Sokolstvo

Sokol Ribnica-Josipdol

je priredil 15. avgusta prvi javni nastop, s katerim je proslavil 10letno vladanje Nj. Vel. kralja ter obenem praznoval otvoritev letnega telovadišča. Nastop dece z dokaj težkimi prostimi vajami, kakor tudi članic in članov s praškimi prostimi vajami, je zadovoljil celo stare veščake sokolskega dela, v skladnosti in preciznosti izvajanj. Na drogu so pokazali člani, da so tudi tu kot začetniki dobro napredovali.

Slavlje je nemalo povzdignila tudi vzorna orodna vrsta slovenjgraškega sok. okrožja in obilna udeležba odličnih Sokolov iz mariborske župe — od kojih so nekateri z br. starostjo z vznesenimi govori bodrili mlado društvo k vztrajnemu delu, ki je v obmejnem kraju tembolj potrebno. Želimo vam v bodoče mnogo uspeha. Zdravo!

Sokol Poljčane

snuje v svojih vrstah med drugim tudi sportni odsek. Le žal, da za vežbanje še nima primerne stalne prostora. Za nogomet je zlasti mnogo zanimanja med naraščalniki. V nedeljo se je na Mahoričevem travniku med njimi in člani odigrala prva tekma, ki se je v torek ponovila. Zmagali so člani prvič 5:2, drugič pa je bilo razmerje 2:2.

Sport

Parkklub:Železničar.

Serija tekem proti prvorazrednim graškim klubom se bo nadaljevala v soboto, 29. t. m. s tekmo Železničar:Parkklub. Sigurno bo zanimivo primerjati sobotne in nedeljske rezultate posameznih mariborskih klubov, ker nastopijo ta dva dneva kar na treh frontah proti Gradcu. Nastopu amaterskega prvaka GAK sledi nastop sicer ne tako renomiranega Parkkluba, ki ga pa tudi ne kaže podcenjevati, kar dokazuje njegova zadnja zmaga proti tukajšnjemu Rapidu v razmerju 2:1. Tekma se bo vršila ob 17. uri na igrišču SK Železničarja.

Juniorske pokalne tekme (službeno).

Verificira se tekma Maribor:Železničar 5:2. Pokalni finale se odigra 6. septembra v Ljubljani in 8. septembra v Mariboru. Tekme za tolažilno darilo se bodo odigrale po sistemu na točke 29. in 30. t. m. ter 6. septembra. Vsaka tekma traja 2 krat 15 minut brez odmora. Zmagovalec bo moštvo, ki doseže največ točk.

Iz medklubskega odbora LNP.

Na zadnji seji MO je podal podpredsednik g. dr. Planinšek ostavko. Želeti bi bilo, da se nesoglasje v MO čimpreje odstrani.

Iz LNP.

Opozarja se klube, da v blagajniških zadevah pošiljajo ločene dopise na LNP. Proti klubom, ki bi nastopali z neverificiranimi igralci, odnosno s igralci, ki imajo zabrano igre, se bo postopalo v smislu pravil JNS. Istotako morajo imeti klubi za gostovanje tujih igralcev dovoljenje kluba, medklubskega odbora ali LNP. Po odredbi JNS se odobrenja za odigranje mednarodnih tekem, ako ne bodo javljene 14 dni poprej, ne bodo več izdajala.

Medklubski odbor LNP, službeno.

V soboto, dne 29. t. m. bo na igrišču SK Železničarja mednarodna nogometna tekma Parkklub (Gradec):SK Železničar. Službujoči odbornik g. Fischer. Tajnik.

Odbor za delegiranje sodnikov pri MOLNP, službeno.

V soboto in nedeljo sodijo sledeči gg. sodniki: Parkklub:Železničar g. Nemeč; Hakoah:Rapid g. dr. Planinšek, predtekmo v nedeljo ob 15. g. Jančič.

Male sportne vesti.

Finalno tekmovanje za naslov nogometnega prvaka Jugoslavije za leto 1931 se bo pričelo že 6. septembra. Savez je že izžrebal termine in nasprotnike. Tekmovanje bo trajalo 11 nedelj in se bo končalo 22. novembra.

Za medmestno tekmo Zagreb—Madrid, ki bo 2. septembra v Zagrebu, je podsavezni kapetan ZNP nominalni sledeči igralce: Mihelčič, Bivec, Rajkovič, Ralič, Premerl, Sinkovič, Stankovič, Hitrec, Živkovič, Cindrič, Kokotovič.

M. Zevcevič

V senci jezuita

Zgodovinski roman.

193

Ta uradni cicerone vodi svoje goste najprej po prostornih sobanah, ki vzbujajo v domišljiji slike napudranih markizov, in markiz v afektiranih naklonih; nazadnje pa jih spremi na samotni hodnik, v katerega se odpira več praznih sob.

Ozračje, ki vlada tu, je nekam turobno. Vsakdo zasliši takoj, da se je zgodilo tu nekaj strašnega.

Zdi se, da so ohranili zidovi skozi vsa stoletja odsev grozne tragedije.

Stopimo dalje... Hodnik vodi v osamljen stolp; mahoma ti je, kakor da te je nekaj preneslo daleč, daleč od gradu.

Soba, kamor smo stopili, ni baš velika. Nje okna gledajo v park.

Gola je. In žalostna je, polna tugobe, ki se je otrešaš zaman...

In čuvaj ti pravi: »Tu je umrl kralj Franc I...«

Nato, ko vidi pri svojih poslušalcih nameravani dojem izvršen, doda vrli možakar:

»Čudna reč! Franca I. so prenesli po njegovem lastnem ukazu v to čimnato: tukaj je hotel umreti...«

On ni maral ostati v svoji sobi, ni se hotel boriti s smrtjo sredi skrbi in simpatij; nihče ne ve, zakaj, a dal se je prenesti semkaj... in hotel je biti sam!

In v obiskovalčevi domišljiji se vzbudi turobna slika starega kralja, ki hoče umreti sam, daleč od svojega stanovanja, proč, daleč od sina, daleč od prijateljev, daleč od vsega.

»Zakaj? ...« To vprašanje te dvigne nehote sredi dušne tesnobe.

Zakaj? ... To zanimivo in tajinstveno podrobno hočemo zdaj pojasniti; ona naj služi v epilog naši povesti.

Bilo je pčilo tri tedne po tragični smrti Tribuletovi. V čimnati oddaljenega in tajinstvenega stolpa, kamor sicer ni stopila človeška noga; sta sedeli dve ženski in se razgovarjali potihoma.

Bili sta Magdalena Feronova in Diana Poatješka. Magdalena je sledila dvoru v Rambuje. Neomajno je sledila ta čudna ženska začrtani poti. Podobna je zlovesči senci, ki se vleče za kraljem, koder gre...

Kako se je mogla vihitapiti v grad? S kakšno silo misli, s kakšnim potrpežljivim opazovanjem je mogla ugniti skrito naslado Diane Poatješke?

To je malo važno!... Važno je, da je stopila neki večer pred Diano, da je govorila z njo dolgo časa in pridobila to žensko, moistroico v političnem kovarstvu, za svojo zaveznico — recimo rajši, za svojo sokrivko.

Magdalena je izpremenila sobo v tajinstvenem stolpu kakor je izpremenila ono, kamor je bila zvalila kralja v svoji hiši v Fontenbloyu. Tudi tukaj vidimo tisto široko, globoko posteljo, ogromn ogledalo, svilnate zastore in naslanjače, ki so bili toliko časa priče naslad francoskega kralja. Kdorkoli vstopi v to izbo, se mu zazdi, da ga je prenesel neviden čas v hišico pri Tuilerijah v ljubavno gnezdo, kjer je obdajala ta čudovita čarovnica strasti Franca I. z miki svoje pregrešne lepote.

V trenutku, ko stopimo v to sobo, je nekako tri popoldne. Zunaj ogreva toplo sonce krásni park, v čigar bujni goščavi gnezdiijo cele jate ptičev v zavetju veličastnega poletnega miru... Tada notranjost se pogreza v senco, naklonjeno strastnim razmahom ljubezni; mogočni vonj narave se ustavlja ob zaprtih oknih, a nadomeščajo ga umetni pariumi, ki dražijo čute, begajo možgane in delajo, da vzkipeva kri.

Razgovor Magdalene Feronove z Diano Poatješko je trajal dobro uro.

Naposled izročit Magdalena Feronova nekakšno pismo; stoji izmenjata ženski še zadnji pogled, poln radovednosti in groze. V tem hipu je druga drugo strah; nehote drhtita v zavesti, kako dobro in popolnoma sta ngenili druga drugo; v sleherni izmed njiju je vtelešen demon — oba enako strašna, oba enako zlovesča: Diana je vtelešeno Častihlepje, Magdalena — vtelešena Smrt... Dotikata se druga druge; čisto naravno se zdi, da je prišlo od tega... Ali mar nima smrt v častihlepju svojega najvesteljšega pomočnika? Ali more storiti častihlepje le en korak, ki ga ne bi vodila v smrt?...

Za minuto vlada med obema strahoten molk... nato se razstaneta.

Tisti dan je stopila Diana Poatješka, vračaje se od Magdalene, v prestolonaslednikovo stanovanje.

Henrik, sin Franca I. se je zdrznil in prebledel kakor zid... Naslonil se je na Mongomerija, ki ga Tribulet menda ni bil zadavil popolnoma; zakaj gardni kapitan je bil še vedno na svojem mestu in pri prestolonasledniku v večjih časteh nego kdaj prej; niti genil se ni več iz njegovega stanovanja, izkušaje zagotoviti svojo srečo pri bodočem kralju in služeč smrtonosni spletki, ki je pridobila prestolonasledniku krono — ne vedoč, da bo služil enkrat tudi maščevalni usodi, ki ga je storila pozneje morilca Henrika II.

Diana Poatješka se ni ustavila v prestolonaslednikovem stanovanju.

Dospela je do kraljevih soban. Basinjak — edini, ki je ostal še zvest Francu I. — je stražil v prostrani, za-

puščeni in žalostni sobi. Ta hip pa je stopil ranocelnik iz kraljeve spalnice.

»Kako je?« ga je vprašala Diana. Ranocelnik se je zastrmel v obličje mogočne spletkarice in odgovoril:

»Madam, še je upanje, toda...«

»Toda?...« je vprašala ona trepetaje.

»Še eno ljubavno noč... eno samo... in kralj je mrtev!«

Ranocelnik je odšel na o, prebledevisi od svojih lastnih besed.

»Basinjak,« se je nasmehnila Diana, »rada bi videla kralja.«

»Ali madam, Njegovo Veličanstvo spi. Ranocelnik mi je pravkar povedal.«

»Državni posli!« je dejala Diana osorno in odprla rahlo vrata, dočim se je komornik preplašen umaknil v stran.

Diana je obstala na pragu. Kralj je spal nemirno spanje. Počasi, kakor senca, se je splazila k njegov postelji in mu položila na odejo list, ki ga ji je bila dala Magdalena Feronova. Nato se je umaknila tiho, kakor se umikajo veliki zločinci od svojih žrtev, stopila skozi vrata in izginila, kakor je bila prišla.

Kralj spi. Rahlo hropenje se dviga od njegovih zabreklih, začrnelih ustnic, razpokanih od vročice. Čelo in lica so mu živo rdeča, nosnice in brada pa je blede kakor vossek. Razgaljene prsi so polne blede lis, in v kotih za ustnicami se zdi, da so ostavile strupene muhe svojo gnojno sled; in še mokri izpuščaji okrog trepalnic, vse to daje tej živi krinki nekaj trhlega, gnilega...

Kralj spi... Molk vlada v njegovem zapuščenem stanovanju; toda v dalju, v drugem krilu grada, kjer prebiva prestolonaslednik, se sliši zamolklo brnenje razgovorov. Turobne sanje kale sen Franca I. Njegove ustnice mrmrajo odtrgane stavke, v katerih se ponavljajo imena Štefana Doleta, Tribuleta in Zilete. In dolg drhtilaj ga stresa od nog do glave, ko izgovarja ime deklice, ki jo je hotel žrtvovati svoji strasti...

Okrog šestih se je kralj prebudil. Kakor hitro se je premaknila njegova roka, je odpala pismo... Odprl ga je naglo in čital:

»O Franc... Franc... ljubljeni moj Franc... Ona, ki je živela zgoj iz ljubezni do tebe... ona, ki hoče umreti v ljubezni pod tvojimi poslednjimi poljubi, te pričakuje v stolpu. Pridi, o ljubi moj, pridil me ljubiti še enkrat... potem me ubij, ako je tvoja volja...«

Kralj si je potegnil z roko preko oči; nato je čital iznova.

(Dalie prih.)

Sobo in črkoslikanje, vedno najnovejši vzorec na razpolago izvršuje poceni, hitro in okusno Franjo Ambrožič, Grajska ulica 3 za kavarnu »Astoria« X

Blagajničarko s kavcijo Din 20.000 sprejemem, Ponudbe na upravo »Večernika« pod »September« 2461

Šolske torbice, aktovke, kovčke, preobleke, damske torbice, nahrbtnike, pasove, listnice itd v veliki izbiri in po najnižjih cenah v novo odprtji torbarski delavnici. Sprejema tudi popravila. Josip Karlo, Kopalniška ul. 2, Scherbaninov paviljon. 2287

Ceneno na prodaj velik stavbeni prostor, lepa lega, od 500 m² naprej, na periferiji mesta. — Vprašati J. Uhlar, Pobrežje, Nasipna ul. 42 ali pri g. geometru Götzl-u, Aleksandrova cesta 63. 2194

All že veste, da pere »Triumf« Pavel Nedog ovratnike tako lepo, da izgledajo kot novi?

Rabljene avto in moto gumj plašče kupuje v vsaki količini mehanična delavnica Justin Gustinčič, Tattenbachova ul. 14. 1566

Vsaki teden sveže žgano kavo odličnih ter mešanih vrst, dobivate v specerijski trgovini Vid Murko, Meljska cesta 24. 2403

Oddam opremljeno sobico s prostim vhodom. Vrtna ulica 87, vrata 6. 2489

Hišo z velikim vrtom, poceni prodam. Pobrežje, Gubčeva ulica 5. 2478

Samec išče boljše sobo v bližini mosta, Odgovor na R. R., Aleksandrova cesta 55. 2473

Sobo opremljeno, solnčno, z električno razsvetljavo oddam takoj. Koroščeva ulica 7, vrata 12. 2472

V vili pri paku, Trubarjeva ulica 11/1; takoj oddam sobo z eno ali dvema posteljnima. 2471

Sprejemem prodajalko z malo kavcijo. Pisma vložiti pod »Dobra moč« na upravo »Večernika«. 2468

Elektromotorje »Škoda«, 0.25 do 30 kon. sil na skladišču pri Ilič & Tichy, elektrotehnično podjetje Maribor, Slovenska ulica 16. Elektromontaže tovarnen in stanovanjskih poslopij. Na zahtevo brezplačne ponudbe.

Sprejemem 2 gospoda ali 2 gospodični na hrano in stanovanje. Naslov v upravi lista. 2464

Malo opremljeno sobico oddam. Koseskega ulica 35. 2466

Abonente sprejemem po Din 10 na obed in večerjo. Liter vina po Din 8, mošt po Din 3. Dravska ulica 13, Planinc. 2467

Naznanilo!

Na Ruški cesti števil 7 je prevzel gostilno znani trgovec dalmatinskega vina na veliko, solastnik tvrdeke Tomo Ninič ter toči pristno dalmatinsko vino lastnega pridelka

po 10 Din.

Čez ulico po 8 Din

Vsako soboto in na praznik prašic na različni
Za obilen obisk se priporoča Anton Vukičević

Starši!

Začetek šole je tu!

Ne pozabite, da dobite vse šolske knjige in šolske potrebščine najbolje in najceneje pri

Tiskovni zadrugi, Maribor
Aleksandrova cesta 13

Najceneje kupite!

Nogavice, damske, moške in otroške
Pletenine vseh vrst, za dame, moške in
otroke. Razna ročna dela in pred-
tiskanje. »oaleine« predmete
v novo otvorjeni specialni trgovini

Slavko Černetič
Maribor, Stolna ulica 1